

KRZESNY (24) ai

krzesny (19), **chrzesny** (4), **krzasny** (1), [**chrzestny**]; *krzesny OpecŻyw* (4), *BielKron*, *Mącz* (3), *KuczbKat* (5), *WujJud* (3), *WujJudConf*; *chrzesny SkarŻyw*, *StryjKron* (2); *krzesny* : *krzasny LibMal* (1:1); *krzesny* : *chrzesny BartBydg* (1:1).

e *jasne*; *krzasny* z *tekstu* nie *oznaczającego* *á*.

sg m N *krzesny* (7). $\diamond$ A *krzesného* (1). $\diamond$ I *krzesnym* (2). $\diamond$ f N *krzesná* (1), *krzesn(a)* (1). $\diamond$ G *krzesnej* (4); *-ej* (1), *-(e)j* (3). $\diamond$ A *krzesną* (3). $\diamond$ L *krzesn(e)j* (1). $\diamond$ pl N m *pers* *krzesni* (1). $\diamond$ G *krzesnych* (1). $\diamond$ I m *krzesnymi* (1). $\diamond$ L *krzesnych* (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

Przymiotnik od „*krzest*”:

1. *Od znac.* ‘*sakrament*’ (24) :

Wyrażenia: »*krzesny brat*« = *syn chrzestnej matki* (1): *Commatrinus*, *krzesny brat BartBydg* 253b.

»*koszulka krzesna*« (1): *Ieden ftich rabkow obrocziła na koffulką krzełzna LibMal* 1553/174v.

»*matka (a. mać) krzesna*« = *commater BartBydg*; *arbiter initiationis*, *susceptor Mącz* [*szyk 2:1*] (3): *BartBydg* 253; *Mącz* 14a; *Krol Iágieło* [...] *poiął trzecią żonę Elżbietę Gránowską Wdowę/ Bábę ftarą domu Pileckich/ Mátkę fwoię Chrzełną StryjKron* 547.

»*krzesny ociec*« = *arbiter initiationis*, *susceptor Mącz*; *compater*, *sponsor Cn* [*szyk 6:2*] (8): *OpecŻyw* 48; *Mącz* 14a, 40d; A *on álbo Krzełny ociec zań/ odpowiada ná kázde z ofobná pytanie KuczbKat* 145; *SkarŻyw* 74; A *łam Cefar Ian/ iáko go prosiłá/ był Oycem iey Chrzełnym/ z inłzemi Xiążęty Greckimi/ y dał iey imię Helená/ iáko y pierwłzey Cefárzowey fwoiey StryjKron* 125. *Cf* »*krzesny ociec Jezusa*«.

»*krzesny ociec Jezusa*« = *św.Jan Chrzciel* [*szyk 1:1*] (2): *Patrz iako fchodzi f te^{go} fwiata milofnik ij braciłfek ij ocietz krzełny/ ij zwolenik námilejłfy Iezufa krola niebieskiého OpecŻyw* 48v, 31.

»*ojcowie krzesni*« [*szyk 2:2*] (4): *Dowod tego w dziátkach okrcżonych ieft/ ktoré niemaiątz rozumu/ bierą łafkę bożą przez wiarę kmotrowłką oytzow krzełnych. OpecŻyw* 43v; *Teraz ie zową oycy Krzełnymi álbo Kmotry/ á przed tym od ftarych Doktorow połpolitym przezwiłkiem podeymáczámi/ rękoymiámi/ álbo przyrzecznicámi zwáni bywáli. KuczbKat* 130, 130 [2 r.].

»*krzesna studnica*« = *chrzest* (1): *Przy Krzełney ftudnicy/ dawa Duch S. zupełność/ áby człowiek był niewinnym/ á w Bierzmowániu dawa dołkonáłość KuczbKat* 150.

»*krzesny syn*« (1): *Márek Ewánieliłtá/ krzełny fyn Piotrá s. BielKron* 139.

»*krzasna świeca*« (1): *pothem vczynycz fzwyczajką fkrzełney fwyecze fłarka LibMal* 1544/85.

»*woda krzesna*« (4): *ten był obyczáy zá Apołtołow že mázano tego który fie krzcíl/ y łámę wodę krzełną Krzyżmem polewano WujJud* 167v, 168v, Nn4v; *WujJudConf* 168.

a. [*W funkcji rzeczownika*]:

»*krzesna*« = *matka chrzestna*: *Krzełná/ Susceprix Volck Iii3*.

»*krzesny*« = *ojciec chrzestny*: *krzełny/ Susceptor Volck Iii3.*]

2. [*Od znac.* ‘*krzyż*’:

Wyrażenie: »*chrzestne całowanie*«: *Po długich tedy namowach dał fię Olgerd do łłufznego iednánia y przymierza náklonic* [...] *á zá bełpieczność y zá ftáteczne záchowánie poftánowionego*

przymierza y gránic Litewfkich z Mołkwą po Vhrę rzekę/ áby łam Kniáz wielki Dimitr z Metropolitem y z Boiáry łwoimi pochrzeftnym całowánium przyłięgę vczynił. *StryjKron* 421, 518 (*Linde*).]

Cf **KRZCILNY, KRZTOWY**

JB